

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תשט

ערב שבת-קודש

פרשת תשא

ט"ז באדר-א ה'תשס"ח

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ט"ז באדר ראשון ה'תשס"ח – כ"ג באדר ראשון ה'תשס"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ט"ז באדר-ראשון	הלי טומאת אוכלין. פרק ד-ו.	הלי שגגות. פרק ח.	מ"ע צח.
ש"ק	י"ז באדר-ראשון	פרק ז-ט.	פרק ט.	מ"ע צח.
א'	י"ח באדר-ראשון	פרק י-יב.	פרק י.	מ"ע צח.
ב'	י"ט באדר-ראשון	פרק יג-טו.	פרק יא.	מ"ע צח.
ג'	כ' באדר-ראשון	פרק טז. הלי כלים.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יב.	מ"ע צח.
ד'	כ"א באדר-ראשון	פרק ג-ה.	פרק יג.	מ"ע קז.
ה'	כ"ב באדר-ראשון	פרק ו-ח.	פרק יד.	מ"ע קח.
ו'	כ"ג באדר-ראשון	פרק ט-יא.	פרק טו.	מ"ע קא.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציציית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
5.54	5.31.3	12.25	11.55	9.04	6.24	5.27	5.06	4.19	ו', ט"ז באדר-א
5.55	5.32.2	12.25	11.55	9.04	6.23	5.26	5.05	4.18	ש"ק, י"ז באדר-א
5.56	5.33.0	12.24	11.54	9.03	6.22	5.25	5.04	4.17	א', י"ח באדר-א
5.56	5.33.8	12.24	11.54	9.02	6.21	5.24	5.03	4.16	ב', י"ט באדר-א
5.57	5.34.6	12.24	11.54	9.02	6.19	5.23	5.01	4.15	ג', כ' באדר-א
5.58	5.35.4	12.24	11.54	9.01	6.18	5.22	5.00	4.14	ד', כ"א באדר-א
5.59	5.36.2	12.24	11.54	9.01	6.17	5.21	4.59	4.13	ה', כ"ב באדר-א
5.59	5.37.0	12.24	11.54	9.00	6.16	5.20	4.58	4.11	ו', כ"ג באדר-א

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י
תשא	6:09	5:10	6:10	5:00	6:09	5:13	6:11	5:13
ויקהל	6:14	5:16	6:16	5:06	6:15	5:18	6:16	5:18

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

הנשים יודעות להבחין מה טוב ל"מקדש" הפרטי ומה לא

מדוע מופיעה פרשת הכיור וכנו לאחר פרשת מחצית השקל, ולא בהמשך אחד עם כלי המשכן? • מחצית השקל - עבודה שווה בכל יהודי מצד נקודת האמונה ומסירות נפש • הכיור מבחין בין הראוי למשכן ובין מה שצריך לדחות ולשטוף • זאת היתה נדבת נשי-ישראל, שבכוח אמונתן גם "נחושת" הבריקה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, והיינו דתנן' באחד באדר משמיעין על השקלים".
ונקודת העניין בקיצור - שגזירת המן היתה על כל היהודים בשווה (כנ"ל), להיותם בני אברהם יצחק ויעקב, שלכן כופרים הם בעבודה זרה ומורדים (בהקב"ה, ובמילא מורדים הם) בכל התורה כולה, שבזה שווים כל בני-ישראל. ולכן, ביטול הגזירה הוצרך להיות על ידי עניין שבו שווים כל בני-ישראל - שזהו ציווי מחצית השקל עבור קרבנות ציבור, והרי קרבן ציבור הוא קרבן עבור כל העדה כולה, למקטנם ועד גדולם, כמבואר העניין בארוכה ואין כאן המקום להאריך בזה. ומיד לאחרי זה נאמרה פרשת הכיור - "ועשית כיור נחושת וכנו נחושת לרחצה גו' ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם כבואם אל אוהל מועד גו' או בגשתם אל המזבח לשרת גו'".
ולכאורה אינו מובן:

כיוון שמטרת הכיור וכנו היא בשביל הכניסה

א. בפרשת היום - לפי תקנת רבינו ללמוד חומש עם פירוש רש"י בפרשת השבוע, ביום ראשון עד שני וכו' - נכללת גם פרשת הכיור.
ולפני זה נאמרה פרשת "כי תשא את ראש בני-ישראל וגו'", שעל זה אמרו רז"ל²: "אמר משה לפני הקב"ה, רבונו של עולם, כמה תרום קרן ישראל, אמר לו בכי תשא", והיינו, שמצוות מחצית השקל תפעל נשיאת ראש - "כי תשא את ראש בני-ישראל".

ומבואר בכמה מקומות העניין בזה:
מצוות מחצית השקל כפי שהיא לדורות (מלבד מחצית השקל שנתנו בתחילת נדבת המשכן שממנו נעשו אדני המשכן) היא בשביל קרבנות (וענייני) הציבור³.

ובתור זכר לזה נוהגים בפורים קודם קריאת המגילה ליתן מחצית השקל⁴. וגודל העניין בזה מובן ממאמר רז"ל⁵ "גלוי וידוע לפני מי שאמר

(1) ר"פ תשא.

(2) ב"ב י"ד, ב.

(3) רמב"ם הל' שקלים רפ"ד.

(4) רמ"א אור"ח סתרצ"ד ס"א.

(5) מגילה יג, סע"ב.

(6) ריש שקלים.

(7) ל, יח ואילך.

ובהקדמה - ש"היד שנשתלחה במקדשך"¹³ היתה רק בנוגע לבית-המקדש הגשמי, אבל בית-המקדש שבלבו של כל אחד ואחד מבני-ישראל, עליו נאמר "ושכנתי בתוכם", בתוך כל אחד ואחד מישראל - הרי זה תלוי בו בלבד, ואם רק משתדל ועוסק בזה, אזי יש לו מקדש בנוי על תלו (כמדובר כמה פעמים)¹⁴.

אמנם, "משכן" זה צריך להיות נלקח מענייני העולם - כמו המשכן כפשוטו שנעשה מ"זהב וכסף ונחושת וגו'", "י"ג או ט"ו דברים (כב' הגירסאות)¹⁵, והיינו, שצריך לעשות מענייני העולם דירה לו יתברך, וכאמור לעיל (סכ"א) בארוכה שזוהי תכלית התורה - לעשות מהעולם מקום קדוש, "בית מקדש". ולכאורה אינו מובן:

כיוון שעוסקים בענייני העולם, הרי לא יתכן שלא ידבק משהו בו. וכפי שרואים בטבע בני אדם, שהמתאבק עם מנוול, נדבק בו אבק ועפר ואפילו רפש וטיט ("בלא־טע"). ובמצב כזה הרי לא שייך להיכנס חס ושלום לבית המקדש, וכדאיא במשנה¹⁶ שאפילו להר הבית אסור להיכנס באבק שעל רגליו? והעצה לזה - שקודם הכניסה לבית המקדש צריך להיות עניין של רחיצה.

ומה צריך לרחוץ? - את חלקי הגוף שעל ידם הוא עיקר העסק בענייני העולם, שהם הידיים והרגלים - "ורחצו גו' את ידיהם ואת רגליהם": הרגלים - מביאים את האדם בעולם, והיינו, שמצד עצמו היה צריך להיות ב"בית-המקדש", בד' אמות של תורה או בד' אמות של תפלה, אלא שרגליו מובילים ומביאים אותו בעולם הזה הגשמי, ובפועל, הרי הרגלים הם העומדים ישירות על הארץ והעפר הגשמי.

והידיים - הם הכלים הממוצעים בין האדם לעולם, שעל ידם נוטל דברים מהעולם ועל ידם נותן דברים בעולם,

לאוהל מועד - הרי הציווי על עשייתו הוצרך להיות לפני הציווי על עשיית המשכן, הקרשים והיריעות, ושאר כלי המשכן, או לכל הפחות בהמשך לציווי על עשיית המשכן וכליו, ומהו הטעם שציווי זה נאמר לאחרי ההפסק בעניין "כי תשא את ראש בני-ישראל גו' זה יתנו גו' מחצית השקל"? ועל כן צריך לומר, שעניין הכיור שייך לעניין שנפעל על ידי מחצית השקל, שלכן נסמכו ב' ציוויים אלו.

ב. ענינו של הכיור הוא - שכדי שהכהן יוכל להיכנס בטהרה אל הקודש כדי להקריב קרבן לה⁸, או בשביל להשתחוות לפני ה'⁹ (שהרי ביאה ריקנית אסורה¹⁰, כי אם לצורך איזו תכלית), הוצרך לרחוץ תחילה ידיו ורגליו מן הכיור.

ועל זה נאמר "ועשית כיור נחושת וכנו נחושת" - שהכיור וכנו לא נעשו מזהב או כסף, אלא מנחושת, שהוא הפחות שבמתכות.

מניין לקחו את הנחושת עבור הכיור וכנו? - מ"מראות הצובאות"¹¹, כמסופר בדברי חז"ל¹² ש"בנות-ישראל היו בידן מראות [שהיו עשויים מנחושת קלל, והיו מצחצחים ומבריקים אותם עד שהיה נראה בהם מראה הפנים] . . ואף אותם לא עיכבו מלהביא לנדבת המשכן, והיה מואס בהן משה מפני שעשויים ליצר הרע, אמר לו הקב"ה, קבל, כי אלו חביבין עלי מן הכול, שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים, כשהיו בעליהם יגעים בעבודת פרך, היו הולכות ומוליכות להם מאכל ומשתה . . ונטולות המראות . . ומשדלתו בדברים . . ומתוך כך מביאות לבעליהם לידי תאוה ונזקקות להם ומתעברות ויולדות כו'".

ג. והעניין בזה בעבודת כל אחד ואחד מישראל:

(8) ראה פרש"י עה"פ.

(9) ראה אנציק' תלמודית ערך השתחואה ס"ד (כרך יא ע' רלג ואילך). וש"נ.

(10) ראה אנציק' תלמודית ערך ביאת מקדש בתחלתו (כרך ג' ע' קב ואילך). וש"נ.

(11) ויקהל לח, ח.

(12) פרש"י עה"פ. וראה תנחומא פקודי ט.

(13) נוסח תפלת מוסף דיו"ט.

(14) ראה גם תו"מ ח"י"ח ע' 14. וש"נ.

(15) ראה לקו"ש חכ"א ע' 153. וש"נ.

(16) סוף ברכות.

חלק אלקה ממעל ממש²².

וכאשר הידיים והרגלים נעשים נקיים, אזי יכול האדם למלא תפקידו בעולם – לעשות מענייני העולם, זהב וכסף ונחושת, משכן ומקדש לו יתברך.

ד. ועל זה באה ההוראה – שאין צורך במי שהוא בעל שכל גדול זך ונעלה ביותר דווקא; אין צורך בדבר שנעשה מזהב או מכסף דווקא; יכול להיות

וכידוע הפירוש¹⁷ בדברי המשנה¹⁸ "העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים וכו'", "ש"בעל הבית בפנים" קאי על הקב"ה, ו"העני בחוץ" קאי על איש ישראל שצריך למלא את שליחותו בעולם הזה הגשמי, וישנו העניין ד"פשט בעל הבית את ידו לחוץ כו'", שזהו על דרך מה שכתוב¹⁹ "דודי שלח ידו מן החור", וכמו כן ישנו העניין ד"פשט העני את ידו לפנים כו'", להכניס מרשות הרבים לרשות היחיד.

גזירת המן היתה על כל היהודים בשווה. . ולכן ביטול הגזירה הוצרך להיות על ידי עניין שבו שווים כל בני ישראל – שזהו ציווי מחצית השקל עבור קרבנות ציבור

גם דבר שנעשה מנחושת, הפחות שבמטלטלין, אלא שנתנית הנחושת היתה באופן ש"כל נדיב לכו יביאה"²³, בלב שלם – הרי כיוון שדבר זה בא מלב יהודי זך ("א ריינער אידישער הארץ"), בכוחו לשטוף את האבק ורפש וטיט שנדבק על ידיו ורגליו.

והתורה מספרת דבר חידוש – שהכול ידעו שעניין זה נעשה על ידי נשיישראל:

לכאורה, הרי ענינה של האישה הוא באופן ש"כל כבודה בת מלך פנימה"²⁴, ואילו העסק עם עניני העולם נעשה על ידי הבעל.

אך היא הנותנת:

מצד זה שהבעל נמצא כמה וכמה שעות בענייני עולם הזה – הנה לאחר זה קשה לו יותר להבחין ולברר מהו "דבר זר" עבורו, ומהו דבר השייך אליו ("א אייגענע זאך");

ואילו האישה שנמצאת בבית, "כל כבודה בת מלך פנימה", ו"חכמת נשים בנתה ביתה"²⁵, להעמיד את ביתה על יסודי התורה והמצווה – הנה אף שלכאורה "נשים דעתן קלה"²⁶, הרי להיותה בת שרה רבקה רחל

וחלקים אלו שבאים במגע עם עניני העולם – הרגלים, שמביאים את האדם בעולם, והידיים, שבאמצעותם נוטל דברים מן העולם או שמכניס בעולם דברים שלמעלה מהעולם – צריך לרחוץ אותם.

כיצד היא הרחיצה? – הנה רחיצה על-פי דין בנגלה שבתורה היא על ידי זה שנוטלים מים ושופכים על הידיים והרגלים, שאז, הידיים והרגלים עצמם (העור והבשר והעצמות) נשארים במקומם, ואילו האבק ורפש וטיט שנדבק עליהם, הולכים ונשטפים על ידי המים (אם הם רק במידה המספיקה) ששופכים עליהם.

וענינו בעבודה – כמו שכתב הרמב"ם²⁰ ש"רמו יש בדבר. . הביא נפשו במי הדעת הטהור", ידיעת אלקות, "דע את אלקי אביך"²¹, שזהו עניין תורת החסידות, וטבע הדברים הוא שבכוח "מי הדעת הטהור" לרחוץ את הידיים והרגלים, חלקי הגוף שבאים במגע עם העולם, ולשטוף מהם את "הנחות העולם", ולחזק את ה"נפש השנית בישראל" ש"היא

(17) ראה "כתבי הרח"א ביחובסקי" (ברוקלין, תש"ג) ע' צט ואילך – מה שממע אדמו"ר הזקן מהרב המגיד.

(18) ריש שבת.

(19) ש"ש ה, ב"ד.

(20) בסוף הל' מקוואות.

(21) דברי הימים א, כח, ט. וראה תניא קו"א קנו, ב. ועוד.

(22) תניא רפ"ב

(23) ויקהל לה, ה.

(24) תהלים מה, יד. וראה רמב"ם הל' אישות פ"ג הי"א.

(25) משלי יד, א.

(26) שבת לג, ב. ויש"נ.

קרבן ציבור כולם יחד, באופן שכולם שווים - מצד נקודת היהדות וכוח המסירות נפש שאצל כל היהודים בשווה - שלכן צריכה להיות נתינת מחצית השקל באופן ש"העשיר לא ירבה והדל לא ימעט"³¹.

ולאחרי זה נתבאר, שאי אפשר להתחיל לבנות משכן ומקדש מהעולם, אלא צריכים להכין תחילה את העולם שיכול להיות משכן ומקדש - להבחין ולברר איזה עניינים אינם שייכים ליהודים, ואיזה עניינים יכול יהודי לברר ולזכך, ועל זה ניתנה האמונה פשוטה לנשים הצדקניות שבאותו הדור, שנותנות אפילו את ה"מראות" כדי לבנות כלי שממנו ירחצו את האבק רפש וטיט של העולם, ועל ידי זה תהיה ההכשרה לכוא אל הקודש ולהקריב קרבן לה'.

ו. והנה, אמרו רז"ל "בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים"³², ו"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"³³, שגם הגאולה העתידה לכוא בעגלא דידן על ידי משיח צדקנו, תהיה "בשכר נשים צדקניות שיש בדור"³⁴. ועניין זה נעשה על ידי עבודתן של הנשים הצדקניות להעמיד את ביתן על יסודי התורה והמצווה, להכניס בו כמה עניינים, אבל, להבחין ולברר מה צריך לשטוף ולזרוק החוצה, ומה צריך להישאר בבית, ואחר כך לפעול בבית את עניין "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". וזו תהיה ההכנה לבית המקדש השלישי, שעומד בנוי ומשוכלל ויתגלה וירד³⁵ למטה מעשרה טפחים,

ובו תהיה העבודה באופן ש"רחצו אהרן ובניו גו' את ידיהם ואת רגליהם", ויקריבו את קרבנות הציבור על ידי זה ש"תשא את ראש בניישראל גו' זה יתנו גו' מחצית השקל", במהרה בימינו, על ידי משיח צדקנו.

(מהתוועדות פורים ה'תש"כ. 'תורת מנחם - התוועדות' ה'תש"כ ח"א (כו) ע' 475-470)

ולאה, בכוחה וביכולתה - מצד כוח האמונה, אמונה פשוטה, שישנה אצל נשים יותר מאשר אצל אנשים²⁷ - להבחין ולברר שעניין פלוני שייך לעולם הזה החומרי ובמילא צריכים לשטפו, ועניין פלוני שייך לחלק העולם שיכולים לעשות ממנו משכן ומקדש לו יתברך.

ובכוחן של הנשים ליתן אפילו עניין של נחושת, שהוא הפחות שבמיטלטלין, אבל, הנתינה היא מתוך חביבות, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בצחצוח והברקת הנחושת להיות דבר הנוצץ, שאז יהיו משתקפים במתכת - פני אדם.

ועד כדי כך, שאפילו עניין כזה שאצל האנשים יכול להידמות שזהו עניין של לעומת-זה, עניין של תאוה - הנה מצד האמונה פשוטה של הנשים, בכוחן לפעול שעל ידו יעמידו ויגדלו צבאות השם!

ולהעיר:

אדמו"ר הזקן כותב בספר התניא²⁸ ש"העיקר תלוי שיקדש עצמו בשעת כו", "משום שאין לך נפש רוח ונשמה שאין לה לבוש מנפש דעצמות אביו ואמו, וכל המצוות שעושה הכול על ידי אותו הלבוש . . . ואם יקדש את עצמו ימשיך לבוש קדוש כו".

וכיוון שהעמידו "צבאות השם", "זרע ברך ה"²⁹, שיצאו "מארץ מצרים על צבאותם"³⁰, ונכנסו אחר כך לארץ ישראל, והם אלו שממלאים את שליחותו של הקב"ה בעולם הזה הגשמי והחומרי - הרי מזה מוכח, שהלבושים שלהם היו כדבעי למהוי, כיוון שהקידוש היה כדבעי למהוי.

ונמצא, שכללות העניין ד"מראות הצובאות" שעל ידן "משדלתו בדברים", היה עניין של קדושה.

ז. וזהו סדר הדברים בפרשה:

לכל לראש באה ההודעה שהעניין ד"תשא את ראש בניישראל" נעשה על ידי זה שבניישראל מתאחדים בלב אחד ובנפש אחת להקריב להקב"ה

(27 ראה אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתקכו. יהל אור לתהלים ע' תלה. מאמרי אדה"ז ענינים ע' שפג ואילך. וראה גם אוה"ת תשא ע' א'תתקפה ואילך.

28 ספ"ב.

29 ישע"י סא, ט.

30 בא יב, נא.

31 תשא ל, טו.

32 סוטה יא, רע"ב.

33 מיכה ז, טו.

34 יל"ש רות רמז תרו (בסופו).

35 ראה פרש"י ותוס' - סוכה מא, סע"א. ועוד.

פסקי דין מהגלות תקפים גם לאחר ביאת משיח

אף כשיבוא משיח תישאר השנה מעוברת

בנוגע לשנה זו שנת העיבור שנה תמימה - יש לעיין האם ניתן לשנותה ולעשותה שנה פשוטה, כשיחזור הסנהדרין כו', לאחר שכבר נקבע בראש-השנה שהיא שנה תמימה. ובהקדמה:

עצם העובדה ששנה זו היא שנת העיבור - הרי זה דבר ידוע ומפורסם ריבוי שנים לפני זה, שכן, מאז שנקבע קידוש החדשים ועיבור השנים על-פי החשבון, יודעים בכירור כל פרטי החשבונות דברים פשוטים ושנים מעוברות, כמפורסם בלוחות כו'.

אמנם, קביעה זו (על ידי סידור הלוח לפני מאות שנים) ניתנת בודאי לשינוי, כלומר, כשיקויים היעוד "ואשיבה שופטיך כבראשונה", חזרת הסנהדרין, יקבעו הם את קידוש החדשים ועיבור השנים, כך שיתכן ששנה מסוימת שהייתה אמורה (על-פי החשבון שנקבע לפני ריבוי שנים) להיות שנה מעוברת, תהיה שנה פשוטה, או להיפך ששנה שהייתה אמורה להיות שנה פשוטה, תהיה שנה מעוברת.

השאלה היא, אפוא (לא בנוגע לקביעה שב"לוח", אלא) בנוגע לקביעת השנה כשנת עיבור בפועל ממש (בהתחלת השנה) בכל תפוצות ישראל, בראשותם של הרבנים ומורי-הוראה שבכל אתר ואתר, שעשו פעולות מסוימות - תפלה או דרשה והכרזה וכיוצא בזה - בגלל היות שנה זו שנת העיבור, ובמילא, הרי זה נחשב כפסק-דין של כל הרבנים ומורי-הוראה שבכל העולם כולו, שיש בו תוקף גדול ביותר, בדוגמת התוקף דסנהדרין.

והיסוד לזה - פסק-דין הרמב"ם "אם הסכימו כל החכמים שבארץ-ישראל למנות דיינים ולסמוך אותם, הרי אלו סמוכים", היינו שאין צורך להמתין עד שיבוא משיח צדקנו ויחדש הסמיכה, אלא יכולים לחדש הסמיכה גם בזמן הזה, על-פי ההסכמה והפסקי-דינים של "כל החכמים שבארץ-ישראל", וכידוע בדברי ימי ישראל שעל יסוד זה סמכו את מרן הבית-יוסף, ועוד כמה מגדולי ישראל (אף-על-פי שהיתה מחלוקת בדבר כו'), ומזה מובן התוקף המיוחד בפסק-דין של כל חכמי ישראל, עד כדי כך שבכוהו לחדש הסמיכה!

ומזה מובן גם בנדון דידן, שהפעולות שנעשו כבר בקשר לשנת העיבור (החל מראש השנה) . . בראשות הרבנים ומורי-הוראה שבכל העולם כולו - נחשבים כפסק-דין של כל הרבנים ומורי-הוראה שבישראל, שקבעו ששנה זו (שנת תשמ"ט) היא שנת העיבור, אשר להיותו פסק-דין של כל הרבנים שבישראל, יש בו תוקף הכי גדול דוגמת הסנהדרין (אף-על-פי שאין להם התוקף דסמיכה איש מפי איש עד משה רבינו).

וכאן נשאלת השאלה: לאחר שישנו פסק-דין של כל הרבנים ומורי-הוראה שבישראל (פסק-דין שיש לו תוקף של סנהדרין) ששנה זו היא שנת העיבור - האם יוכלו הסנהדרין שעתידיים לחזור לשנות פסק-דין הנ"ל ולפסוק שתהיה שנה פשוטה.

ויש סברא חזקה לומר שלאחרי שנקבעה שנת העיבור, שנה תמימה, על-פי הפסק-דין של כל הרבנים שבישראל, הרי זה בתוקף הכי גדול שאי-אפשר לשנותו.

(התוועדות יום שמחת-תורה תשמ"ט. 'תורת מנחם - התוועדות' תשמ"ט כרך א, עמ' 250)

למעלה מדרך הטבע

דברים המתנהלים ברוחו של נשיא הדור זוכים להצלחה למעלה מן הטבע • הכלי לניסים שאינם מלובשים בטבע - התנהגות באופן ש"לא יכרע ולא ישתחוה"! • באמונה אמיתית שלמעלה מן השכל, אפשר להגיע להישגים על-אנושיים

אלף. "ואם אמרתי" - כותב הרבי - "להרה"ח ר' משה גור אריה כשהיה כאן שגם הסכום ד"ר 10 אלף הבהילני, הרי מובן עד כמה הסכום של 30/40 אלף לירות מבחיל". ובכל זאת המשיך הרבי "אבל אחרי כל זה!"... (וכאן בא הקטע שצוטט לעיל).

נס ופלא שהפליא את כל האומות

את הדברים האלה השמיע הרבי בשבת קודש פרשת פינחס, י"ד בתמוז ה'תשכ"ז (תורת מנחם מנחם ציון, כרך ב' עמ' 411), בעניין ניצחון עם-ישראל במלחמת ששת הימים:

מאורע פלא שאירע בחדשים האחרונים - "ארים נסי" (ישעי' מט, כב) "כמו הנס על ההרים", שגם "נס" כשלעצמו הוא עניין של הרמה, ועל אחת כמה וכמה "נס על ההרים", גילוי שלמעלה מסדר השתלשלות שאינו מלובש בדרכי הטבע, והראיה, שעד היום הזה עומדים "כל עמי הארץ" בהשתוממות ואינם מבינים איך אירע דבר פלא כזה!..

בהזדמנות אחרת התייחס הרבי לנושא אקטואלי שאירע אז בארצות-הברית שלא לטובת היהודים, בימי חודש אדר, ואשר התהפך לטובה בדיוק בפורים. וכך אמר בשבת-קודש פרשת תשא תש"מ (על-פי 'קראתי ואין עונה' כרך ב' עמודים 50-48):

גם בימים אלו ממש אירע נס גלוי של "נפל פחד

במכתב ארוך ומרתק שכתב הרבי בחיי חותנו, כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, בשנת תש"ט ('ליקוטי שיחות' כרך יו"ד עמ' 238) לזקני החסידים בפאריז, הוא מעוררם להגביר מאמץ והשתדלות לקשר יהודים עם הרבי, חותנו, ולחזק את עניין ה"מעמד". בין השאר הוא כותב:

יש רבי בישראל, ואין הוא נכנס בהגבלות הטבע, והרוצה ללכת לבטח דרכו: במסחר, בהנהגת הבית, וכו' - לא ירים את ידו מבלי לשאול את פי הרבי.

ממפעלי הרבי לא תצא עוגמת נפש

בי"ט בסיוון תשי"ב כותב הרבי להנהלת רשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש באה"ק ת"ו (הקטע נדפס בהשמטות ב'אגרות-קודש' כרך כא עמ' קסג):

אבל אחרי כל זה כיוון שעשו מעשה, הנה מוכרחני לסמוך על כ"ק מו"ח אדמו"ר אשר מאחורי ההסתלקות נראה בעליל איך שכל הענינים המתנהלים ברוחו, מצליחים הם בדרך למעלה מן הטבע, אשר בטח גם בענין זה לא יהיה מזה כל ענין של עגמת נפש, ואדרבה קידוש שם ליובאוויטש.

הרקע: הנהלת הרשת כתבה לרבי שכבר בראשית עבודתם זקוקים הם ל-20,000 ל"י ובמשך ג' ד' חודשים, עד פתיחת שנת הלימודים, עוד כ-10

שביכולתם לעמוד במשימות בלתי־אפשריות, נתן הרבי בשבת פרשת וישלח תשמ"ב (תורת מנחם תשמ"ב כרך א' עמודים 476-478), כאשר התייחס להוצאת המהדרה־קמא של ספר התניא בטווח זמן בלתי־אפשרי, כדי שיהיה מוכן לפני י"ט כסלו. וכה אמר הרבי:

בתור הכנה לי"ט כסלו שנה זו (תשמ"ב) נשלמה הדפסת המהדרה־קמא דספר התניא, באופן שיכולים ללמוד זאת קודם י"ט כסלו, וסיוס ההדפסה היה באופן שלמעלה ממדידה והגבלה למעלה מגדר האנושי לגמרי!

ובפשטות: בהתחשב עם ריבוי העבודה הכרוכה בדבר, ההשוואות דכתבי יד, ההערות והצינונים וההגהות וכו', העריכה לדפוס, ההדפסה והכריכה באופן נאה ומהודר, ובהתחשב עם העובדה שכל אחד ואחד מאלו שהתעסקו בזה הוא מוגבל (במספר השעות שיכול להקדיש למטרה זו כו') - היה הדבר בלתי אפשרי לגמרי שיוכלו לסיים את הדפסת הספר קודם י"ט כסלו!

על־פי טבע לא הייתה אפשרות כלל... וכאשר ביקשתי להשתדל... הנה גם אצלי היה עניין זה באופן שלמעלה מהשכל, היינו, שמצד השכל היה מופרך שיוכלו לעמוד בזה. אלא עניין זה היה באופן של אמונה - אמונה בכוחם של "חסידים", שכאשר הם רוצים באמת למלא את הציווי כו', מחליטים בתוקף ש"כן יקום" הרי הובטחנו שיד החסידים תהיה על העליונה, ולכן האמנתי שיצליחו בעניין זה.

היהודים עליהם": בשבת האחרונה י"ג אדר, הצביעה ארצות־הברית על גזירה שהיא נגד היהודים... כל זה התרחש בי"ג אדר, ולא ידעו איך יהיה אפשר להתגבר על כך. והנה כתוצאה מהתעוררות שאחזה בבני־ישראל בכיוון של "לא יכרע ולא ישתחוה" בי"ד אדר (פורים) ובט"ו אדר (שושן פורים) ועוד קודם לכן (בתענית אסתר ובשבת זכור) זה פעל שיתרחש "נפל פחד היהודים עליהם", ובט"ו אדר הביע מושל המדינה חרטה על מה שהצביע, והדברים התפרסמו בכל כלי התקשורת ב"שבע ועשרים ומאה מדינה". וכשמתבוננים במאורעות אלו רואים התרחשויות שאין להם שום הסברה על־פי הטבע; הן ההצבעה הראשונה, וביתר שאת - החרטה!

ומכיוון שהקב"ה עשה נס גלוי שכזה בזמננו - בהכרח שהכוונה אינה שישתפקו בעצם הדיבור וכיוצא־בזה אודות המאורע - אלא הכוונה היא לפעול הלאה, שתבוא התעוררות מכיוונם של בני־ישראל, שיתחילו להתנהג באופן של "לא יכרע ולא ישתחוה" - בכל התוקף! [ולא כאותם הסבורים שזהו "מקרה נקרה" והכל התרחש באופן טבעי - כמו שבזמן המגילה היו כאלו שניסו להסביר את כל המאורעות בדרך הטבע (שאחשוורוש פשוט כעס על ושתי וכו')...]

אמונת הרבי בכוחם של החסידים

הוכחה ניצחת לכוח רצונם של החסידים,

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 27915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 03-9607588, שלוחה 130

פרשת כי-תשא

כי תישא את ראש בני-ישראל לפקודיהם (ל,יב)

"כי תשא" - כשתרצה למנות;

"את" - אותיות התורה (מהאות א' ועד לאות ת');;

"ראש" - דע כי הן שישים ריבוא אותיות;

"בני-ישראל" - כמניין בני-ישראל, שגם הם שישים ריבוא נשמות.

(על-דרך השוואת מספר הנשמות למספר אותיות התורה, הנרמזת במילה "ישראל" - ראשי-תיבות: יש שישים ריבוא אותיות לתורה).

(כתר-שם-טוב, חלק שני, דף מג עמ' ד)

* * *

כשהקב"ה פוקד ("לפקודיהם") את עוונות ישראל - מענישם ומעוררם לתשובה - הדבר מביא לנשיאת ראש אצל בני-ישראל.

כידוע, אהבת ה' המצויה מתייחסת אך ורק לאותו חלק בנשמה המלוכב בגוף והנקרא "רגל". לעומת זאת, אהבת ה' שבבחינת "כלות הנפש", מתייחסת לעיקר הנשמה הנשאר מחוץ לגוף ומכונה "ראש". דווקא בעל-תשובה זוכה להתעורר באהבה רבה כזו, מאחר שהיה רחוק, "בארץ צייה ועייף". הרי שעל-ידי התשובה נעשה "כי תישא את ראש בני-ישראל".

(תורה אור דף פה:פו)

* * *

ה"אור החיים" הקדוש מקשר פסוק זה לעניין הסתלקות הצדיקים: "כי תישא" - כשמסתלק מהעולם צדיק שהוא "ראש בני-ישראל", עליכם לדעת כי הסיבה היא "לפקודיהם" - מלשון נפקדות - בגלל החיסרון והחטאים שלכם.

מוסיף כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו:

ידוע שכשיש כמה פירושים לפסוק אחד, משמעות הדבר שיש קשר ביניהם. ומה הקשר בין פירוש זה לבין הפירוש הפשוט של הפסוק, המדבר על מחצית השקל, שהייתה, כידוע, תיקון וכפרה לחטא העגל? ההסבר הוא: עשיית העגל הייתה עבודה זרה, שהוא חטא ועוון כללי. חטא כזה פוגם בכללות הנשמה, וכמו-כן הוא פוגם ב"נשמה כללית" שבדור. וכפי שאכן היה בחטא העגל, שגרם ירידה ונפילה מסוימת גם במשה רבנו, ראש בני-ישראל, כמאמר רז"ל (פרש"י לקמן לב,ז) "לך רד - מגדולתך". והנה, חטא העגל גרם לעניין המיתה (כי בשעת מתן-תורה זכו ישראל למצב של "חירות ממלאך המוות" (תיקוני-זהר תקון נו); וחטא העגל עורר מחדש את חטא עץ הדעת, שהביא מיתה לעולם). נמצא שחטא זה גרם לעניין של "מיתה" גם במשה רבנו (ה"נשמה הכללית"). מכאן הקשר לעניין של הסתלקות צדיקים המדובר לעיל.

(ליקוטי-שיחות כרך ג, עמ' 924)

זה יתנו (ל,ג)

שלושה דברים שמע משה מן הקב"ה והרתיע לאחוריו... כיוון שאמר לו ונתנו איש כופר־נפשו, אמר משה: מי יוכל ליתן כופר־נפשו?... נטל הקב"ה כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד והראה לו למשה: זה יתנו, כזה יתנו (במדב"ר פי"ב)

למה הדבר דומה? לאדם שהחליט ללמוד את מלאכת הצורפות. הלך אצל צורף, והלה לימדו את כל המלאכה. אך דבר אחד - המוכן מאליו - לא אמר לו: שיש להצית תחילה את האש מתחת לכסף או הזהב. הלך התלמיד ועשה כפי שלמד, אך את האש לא הצית... מוכן שהזהב והכסף נותרו כפי שהם. לפיכך הראה הקב"ה למשה מטבע של אש, ללמדנו: נתינת מטבע בלבד אינה יכולה לשמש כופר נפש; אך כשנותנים מטבע של אש, בחיות והתלהבות הבאות מ'עצם הנפש' שנמשלה לנר ("נר ה' נשמת אדם"), אזי בכוח המטבע לכפר על הנפש.

(ליקוטי שיחות כרך ג, עמ' 529)

* * *

הדין במחצית השקל הוא ש"כופין את מי שלא נתן, עד שייתן" (רמב"ם הלכות שקלים פ"א ה"ט). ועל זה תמה משה, כיצד נתינה כפויה יכולה להיות כופר־נפש? לכן הראהו הקב"ה מטבע של אש שמשקלה מחצית השקל. משקל - משמעותו דבר הנמשך כלפי מטה וכדי להרימו יש צורך במאמץ ואפילו בכפייה. הוא הדין במחצית השקל שבני־ישראל נותנים: גם כאשר "כבר" להם הדבר לעשותו, והם עושים זאת מתוך כפייה, ללא כל רצון וחיות, גם נתינה שכזו היא "מטבע של אש", מאחר שהיא קשורה "תחת כיסא הכבוד" - בעצם הנשמה.

(ליקוטי שיחות כרך טז, עמ' 390)

בבואם אל אוהל מועד ירחצו מים ולא ימותו, או בגשתם אל המזבח לשרת להקטיר אשה לה' (ל,כ)

בבואם אל אוהל מועד - להקטיר שחרית ובין־הערבים קטורת, או להזות מדם פר כהן המשיח ושעירי עבודה זרה (רש"י)

על המזבח החיצון העלו קרבנות מן הבהמה - "עבודת הבירורים", שמזככת את הגשמיות והחומריות. עבודת הקטורת במזבח הפנימי נועדה להעמיק את ההתקשרות עם הקב"ה ("קטורת" מלשון קשר). לכן, לפני כל גישה אל המזבח להקריב אשה לה', על הכהנים לרחוץ את עצמם. כי כשבאים במגע עם ענייני העולם צריך תחילה "לרחוץ" ולהסיר את מה שלא רצוי ולא נקי. אבל בדרגה הנעלית של פנימיות הלב, די ב"רחיצה" שכבר נעשתה עם הכניסה לאוהל מועד ואין צורך ב"רחיצה" נוספת. יוצאים מכלל זה ההזיה מדם פר כהן המשיח ושעירי עבודה־זרה, שהעיסוק בהם מחייב "רחיצה" נוספת, כי מאחר שהם כפרה ו'ניקוי' של דבר בלתי־רצוי, דרושה בהם זהירות יתירה.

(ליקוטי שיחות כרך כא עמ' 221)

אמונת צדיקים

משה שבכל דור

עניין האמונה מתבטא בכך שמאמינים בקב"ה, מאמינים בתורתו, ומאמינים בשלוחיו - מתחיל ממשה רבינו, ואחריו - משה רבינו שבכל דור, שהם נשיאי ישראל של כל דור, כגון הבעל-שם-טוב בדורו, וכ"ק מורי וחמי אדמו"ר - בדורנו.

(ליקוטי שיחות כרך כד עמ' 191, מתורגם)

אי־אפשר לעולם בלי צדיק

הנה מעניין אמונת חכמים צדיקים, יש אדם שהוא שוטה במילי דעלמא והוא בעל מידות רעות ויש [לן] אמונה בצדיקים, ויש אנשים אחרים שהם חכמים ויש להם מעשים טובים, אף־על־פי־כן אין להם אמונה בצדיקים ואינם יודעים האמת.

ולכאורה תמוה, ושמעתי תירוץ בשם הבעש"ט ז"ל, דהנה יש עוד קושיא מפני מה יש צדיקים שהם בהסתר ואינם בהתגלות אל העולם אלא למתי מספר? [...]

אך העניין הוא כן: בכל דור ודור יש צדיק שאי־אפשר לעולם בלי צדיק שצדיק יסוד עולם. אך אם הדור זוכים, הצדיק שלהם בהתגלות אצלם, ואם לאו הוא בהסתר אצלם. אך גם זה תמוה - שאנו רואים אדם שאין לו זכיות ועוונות ולא שייך לומר שזכה זה. דהיינו נער בן י"ג שנה, מפני מה זכה זה שיודע האמת ויש לו אמונה בצדיקים דוודאי אין [זה] לפי מעשיו.

המאמין - בגלל הנשמה

אך העניין הוא דהכול תלוי בשורשים שעכשיו הוא גלגולים, ואם השורש מזוכך שבא לידי הזדככות על־ידי גלגולים - [שזוכה שהצדיק שלו יהיה בהתגלות. והשורשים שאינם מזוככים כל־כך אזי הצדיק שלהם בהסתר ומפני זה אין להם אמונה בו [...]].

ואם כן מה שאנו יודעים האמת ויש שם אמונה בצדיקים אין זה תלוי במעשים הטובים כנ"ל שזה נמשך מהשורש שלו, ואם־כן אין לנו יתרון על בני אדם שאין יודעים האמת ומתנגדים [על הצדיקים], שאפשר שיש שם יותר אלקות שעושים מצוות ומעשים טובים הרבה. ואם־כן אין ראוי להיות בפירוד עמהם אלא צריך להיות אחדות עמהם.

(כתר שם טוב, הוספות ע' קנד)

מסירות נפש עבור נשמות בגופים

בלתי־ניתן לתפוס בשכל אנושי, כיצד הצדיקים בעלי הנשמות הכלליות יכולים להתנתק מהעונג האלוקי שלהם, ומסירות נפשם לעזוב לבוא ולהשתתף בשמחת חסידים נשמות בגופים, שלהם נפש בהמית ויצר הרע. מה גם עוד לקנא בהם, על התעסקות הנשמות בגופים בעניין רוחני...

(ספר השיחות כ"ק אדמו"ר הרי"צ תש"ו ה'ש"ת, תש"ז ע' 146, מתורגם)

ר' זלמן, ר' פסח, ר' הילל ור' אייזיק

מידת חסידות ומידת האמת

עניין ההתרבות והלחלוחית זה התוועדות חסידית ועבודה שבלב. פעם, התוועדות חסידית היתה נותנת לאברך יסוד בחיים. בהתוועדות חסידית היו רואים מהי ידידות ומהי אהבה וחיבה, מה נקרא אמת, מהו עניו, וכיצד יש להתמסר לזקני החסידים. [...]. כל מלה שנשמעה מחסיד היתה נלמדת, חזרו עליה, הפנימו אותה בראש ובלב... פעם אחת ישבו ר' הילל מפאריטש, ר' זלמן ועזמער ור' פסח מאַלאַסטאָוקער והתוועדו. הם נפגשו באקראי בליובאוויטש, ושמו איש עם רעהו באהבה ובידידות נפלאות. בינתיים נכנס ר' אייזיק מהומיל והשמחה גדלה, והתוועדו מאוד טוב.

כידוע, ר' זלמן היה משכיל נפלא ועמקן גדול, היה מדבר מאוד בקיצור ומאוד לעומק - (אדמו"ר הזקן אמר עליו: מילה של זלמן - מותר ללמוד. הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק [...].הרש"ב) מביא בשמו באחד המאמרים - גולל אור מפני חושך וחושך מפני אור, גולל אור שלפני הצמצום, מפני חושך הצמצום, וחושך הצמצום מפני שיתגלה אור העצמי) - והוא עשה את ר' הילל מפאריטש לחסיד.

ר' פסח היה עובד גדול ובעל מידות תרומיות. בזמן ההתוועדות התלהב ר' פסח מאַלאַסטאָוקער מאוד, חיבק את ר' זלמן ועזמער, נשקו בכל לבו והחל לככות בכי מר, ואמר: זלמן, זלמינקע, אוי, אם הלב שלך היה כלי אמיתי לראש שלך, הכול היה באופן אחר לגמרי. רחמנות גדולה עליך.

ר' הילל אמר אז, שהוא התפעל ממידת החסידות של ר' זלמן ועזמער, וממידת האמת של ר' פסח מאַלאַסטאָוקער.

כל השלושה, ר' זלמן, ר' הלל ור' פסח, התעייפו מאוד מההתוועדות והחלו להירדם, אולם ר' אייזיק הלוא בא מאוחר, ועדיין היה בכוחו להתוועד. ר' אייזיק היה בעל חושים וכישרונות נפלאים ובעל ציור בדבור יפה ומסודר, ופה מפיק מרגליות.

אמר ר' אייזיק: שלמה המלך היה נעלה בחכמה, וכמו שכתוב "וה' נתן חכמה לשלמה"; החכמה נתונה לך. מה יכול להיות גדול, נעלה וטוב מהחכמה, ועוד עצם החכמה! ובכל זאת לא היה לו רכי. אם היה נוסע לרבי, הנה מלבד זאת שהחכמה היתה באופן אחר, היו לו גם חברים חסידיים עם [אפשרות] להיות בהתוועדות חסידית. - אז היה ממשיך את כל ההפלאות של אוהב ואהוב - על חסידים ורביים. בהיותי פעם ראשונה בליאונזה - מספר ר' אייזיק - הייתי עדיין אברך צעיר, ושכבתי לישון [בחדר] המניין הקטן של הרבי. התעוררתי באמצע הלילה והנה זלמן משרת הרבי, הולך עם נר בידו והרבי עצמו הולך. הייתי מבולבל ולא היה בי כוח להזיז איבר. כך אוהב רבי את החסידים, יותר מאהבת אם לבנה.

(ספר השיחות תרפ"ח-תרצ"א, תרצ"א עמ' 258-261 - בתרגום)

הנחת ספרי קודש זה על זה

בשולחן ערוך יורה דעה¹ נפסק: "ומניחים חומשים על-גבי נביאים וכתובים, אבל אין מניחים נביאים וכתובים על גבי חומשים". והוסיף הרמ"א: "אבל כתובים על-גבי נביאים או איפכא, שרי", וציין הש"ך³ מקורו מדברי הר"ך⁴ והתוספות⁵.

וביאר המגן אברהם⁶, שאף-על-גב שאין קדושתן שווה⁷, לא הקפידו בזה אלא בתורה שקדושתה חמורה ביותר. מאידך ברמ"א בסעיף אחר⁸ כתב, שחומש העשוי בכריכה כנהוג שווה לנביאים. אך למעשה נוהרים בזה. ולגבי תורה שבעל-פה, לא נזכר בשולחן ערוך⁹. אבל כבר בזוהר¹⁰ נאמר: "מכאן דתורה שבכתב ישוון יתה [=יניחו אותה] על תורה שבעל פה". וכן עולה מספר חסידים¹¹. ובשו"ת הר"י מגאש¹² כתב: וששאלת על אמרם "מניחין תורה על-גבי נביאים" – בא דין ספרי התלמוד בזה כדין התורה, אם לאו? תשובה: אין כוונתם באמרם "מניחין תורה על-גבי נביאים" אלא על התורה עצמה, אבל התלמוד הוא ביאור התורה ופירושה, לא 'אמיתה של תורה'. הלא תראה שאינו צריך שרטוט כ'אמיתה של תורה'¹³, ומזה תדע שאין קדושתו מגעת לקדושת התורה עצמה. ולא עוד אלא אפילו לקדושת שאר כתבי הקודש אינו מגיע. והואיל ואנחנו רואים שאינו מטמא את

(1) סי' רפב סי"ז.

(2) מברייתא מגילה כז, א.

(3) ס"ק יד.

(4) בדפי הרי"ף ח, ב ד"ה מניחין.

(5) בבא בתרא יג, ב ד"ה רבי יהודה. אם כי משיטה מקובצת (הנדמ"ח) מגילה כז, ב מובא שסוברים שיש חילוק בין נביאים לכתובים (וראה להלן).

(6) באו"ח סי' כח ס"ק ד.

(7) כמו שהביא בסי' קנ"ג ס"ק ב מדברי הר"ן, שדברי הנביאים נקראים "דברי קבלה" שקיבלו מפי הגבורה על-ידי נבואה, וכתובים מיקרי "דברי קדושה" הואיל ונאמרו ברוח הקודש. וכן ברור בשו"ת הר"י מגאש דלהלן.

(8) שם ס"א (וציינו שכבר כתב כן בתוס' רבי יהודה החסיד לברכות כה, ב). ובערוך השלחן (שם סכ"ב) ובס' צדקה ומשפט (תש"ס) פט"ז ס"ל הבינו, שזה נוגע גם לדין שלנו.

(9) ולפי הרמ"א ה"ל צ"ל במכלשכן שבספרים שלנו אין חילוק גם בין תורה שבכתב לתורה שבע"פ.

(10) פ' נח, ח"א ע"א, ב.

(11) סיל' תתקט. הובא בהגהות בית לחם יהודה יו"ד שם ס"א.

(12) סיל' צב.

(13) הביטוי מופיע במגילה טז, ב, והכוונה כאן לס'ת עצמו (כרש"י שם והר"ן בדף ה ע"ב מדפי הרי"ף, ד"ה והלכתא, ולא כר"ת ור"ח בגיטין ו ע"ב תוד"ה ורבי יצחק שפירשו הכוונה למוזזה).

הידיים, מצורף עם היותו בלתי צריך שרטוט, אם כן אפילו על גבי כתובים אין מניחים אותו, וכל-שכן על-גבי נביאים, וכל-שכן על-גבי תורה". עכ"ל.

ובתורה שבעל-פה עצמה כתב¹⁴ שמן הדין מותר להניח ראשונים ואחרונים על גמרא, אבל יש מי שנזהר בזה¹⁵.

וברין סידור, כיוון שכולל בתוכו פסוקים רבים מתנ"ך, כתבו שקדושתו כנביאים וכתובים, ואין להניח עליו תורה שבע"פ¹⁶.

ובספר 'החינוך והמחנך' (הוראות בעניני חינוך, שנשמעו מפי מנהל ה'מרכז לעניני חינוך', הרה"ח ר' חיים-מרדכי אייזיק חודקוב ז"ל)¹⁷, כתבו: "יש לחנך את הילדים בנושא של קדושת ספרי קודש. וכן, שידעו איזה ספר מותר לשים על ספר אחר. אפשר ללמוד מכ"ק אדמו"ר שליט"א, שמדייק ביותר בכבוד הספרים, ולא אחת, כשרואה ספר מונח על פניו, או על-גבי ספר אחר, מתעכב ומתקן את הדבר, וזאת מבלי התחשב עם כך שכל רגע מזמנו ספור ומרוד". והלוואי נזכה ללמוד ולהבין מעט בהנהגת הרבי בזה, כדלהלן.

בספר 'מעשה מלך' שנדפס לאחרונה מסופר¹⁸, שלפעמים, בכניסתו ויציאתו מבית-הכנסת, נהג הרבי להוריד (או לסמן לאחרים להוריד)... ספרים זה מעל-גבי זה, "כגון: קובץ 'הערות הת' ואנ"ש מעל-גבי סידור. ולפעמים מוריד תניא מחומש, ולפעמים - חומש מתניא¹⁹. כן מוריד סידור מחומש... (עיי"ש)".

וכן מסופר ביומן משנת תשכ"ז²⁰, שבשעת תפילת המנחה של יום חמישי, כ"ח סיוון, קם הרבי וניגש לשולחן שממול פניו, והוריד 'שיחה' שהיתה מונחת על 'יורה דעה' ושם אותה על הספסל. המספר ציין שזה מקרה נדיר שהרבי קם באמצע התפילה. וביומן תשל"ד²¹ מסופר, שביום חמישי, כ' מנ"א, בצאתו מתפילת שחרית, הוריד הרבי תפילין²² שהיו מונחות על ספר ליד ברוז המים שבתוך ה'זאל'.

14) ס' גנוי הקודש פ"ג סכ"ט בשם כמה גדולים.

15) שם מביא מס' לקט יושר, הנהגות בעל תרומת הדשן, יו"ד עמ' 59, שהיה מניח גמ' לבד, פירוש לבד, תוספות לבד והפוסקים לבד, ועיי"ש. כן מביא זאת ממקורות נוספים, ומהם עדות על הגרי"א ספקטור ז"ל שהקפיד שלא להניח אחרונים על גבי ראשונים.

16) גנוי הקודש שם ס"ל, בין השאר בשם הגרש"ז אויערבך.

17) עמ' 73.

18) עמ' 7, סעיף ה והערה 7.

19) ולכאורה לא נאמר אלא "התניא - כחומש" (קיצורים והערות לתניא עמ' קכו), ולא למעלה ממנו.

20) בתוך 'תשורה' לנישואין, משפ' ברנשטיין, ה' כסלו תשס"ז, ס"ע 16 (הרב בנימין שי' ברנשטיין).

21) בתוך 'מוזכרת' מנישואין, משפ' פלדמן, י"ד מנ"א תשס"ו, עמ' 56 (הרב יצחק מאיר שי' הכהן סוסובר).

22) ולכאורה קדושת התפילין (שנכתבו לשמה, וקדושת שמות ה' בהן), ודאי גדולה משל ספר נדפס.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת תשא⁴

י"ז באדר א'

בקריאת פרשת העגל⁵ מנמיכים מעט את הקול⁶, אבל יש להקפיד שגם אז יוכל כל הציבור לשמוע את הקריאה היטב.

יש לשים לב: תיבת 'העלית' מופיעה פעמיים בפרשתנו: באמצע פרשת העגל (לב, ז), ובפיוס שאחריה (לג, א). בפעם הראשונה מנוקדת הלמ"ד בצירה ('העלית'), ואילו בפעם השנייה - בחיריק ('העלית').

הפטרה: וישלח אחאב (מלכים א יח, כ"ט').

'מרבין בשמחה' כיצד?

"... כל יהודי יוסיף בכל ענייני שמחה, הן בנוגע לעצמו, והן בנוגע לשמח אחרים (כידוע¹, ששלימות ענייני השמחה היא דווקא יחד עם אחרים).

"ולכל לראש - על-ידי הוספה ב'פיקודי ה' ישירים משמחי לב', לימוד התורה, נגלה דתורה ובפרט פנימיות התורה. ו'תלמוד גדול שמביא לידי מעשה' - קיום המצוות בהידור.

"ועוד, וגם זה עיקר - שעל-ידי 'מרבין בשמחה' בתורה ומצוות, יתווסף גם ב'מרבין בשמחה' בפשטות, גם בעניינים הגשמיים ועל-ידיהם, כפי ההוראה על-פי השולחן-ערוך.

"הן לשמח את עצמו והן לשמח את זולתו, החל מבני-ביתו: הבעל יוסיף בלשמח את אשתו, וההורים - בפרט האב - יוסיפו בלשמח את ילדיהם בעניינים המשמחים את הקטנים (על-פי טבע) כפסק השולחן-ערוך², וגם - להוסיף בלשמח יהודים אחרים שסביבו..."³

4 כך מופיע תמיד שם הפרשה ב**נותרת** בתורה-אור וכו' עד ליקוטי-שיחות וספרי השיחות תשמ"ז-י"ב, וזאת גם במקרים שבפנים השיחה משתמש הרבי בשם "כי תשא" (צורה זו - ע"פ סדר תפילות כל השנה שבסו"ס אהבה ברמב"ם) - ראה סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 280. תש"נ ח"א עמ' 362. תשנ"ב ח"ב עמ' 424 והערה 23. רק בהיום יום (ובילקוט-כיס באנגלית לשנת תש"ג) נקראת הפרשה "כי תשא".

5 עלית 'שני' נמשכת עד סוף מעשה העגל, כיוון שבני לוי לא חטאו בעגל (כנה"ג סי' תכה, מג"א שם).

6 אלה הקטעים שקוראים בקול נמוך: מ'יורא העם" עד "לגוי גדול" (לב, א-י), וחוזרים לקרוא ('ויחל משה . . .') כרגיל, ושוב בקול נמוך מ'וישמע יחושע" עד "מהר חורב" (לב, ז-לג, ו), וחוזרים לקרוא כרגיל - כן המנהג נפוץ, גם בין אנ"ש ובבית-חינו. הפרטים - מהרה"ח ר' יוסף-יצחק שיחי' אופן. המקור - בפריחדש סי' תכה ס"ק ז (בשינויים קלים). וראה מנהגים שונים בלוח 'דבר בעתו'. ולפלא שלא מצאתי מנהג זה כלל בס' שערי-אפרים.

7 ספר-המנהגים עמ' 33. לוח כולל-חב"ד.

1 "ראה רמב"ם הל' יו"ט פ"ו הי"ח".

2 "פסחים קט, א. רמב"ם שם. טושו"ע או"ח סי' תקכ"ט ס"ב. שו"ע אדמו"ר הזקן שם ס"ז" [שם פרט: הקטנים - נותן להם קליות ואגוזים (ובסה"מ' צ' להרמב"ם מ"ע נד - פירות ומיני מתיקה, וראה נטעי גבריאל הל' יו"ט ח"ב פנ"ג הע' יז), והנשים - קונה להם בגדים ותכשיטין כפי ממונו, והאנשים... אין יוצאין ידי חובת שמחה אלא ביין...].

3 ספר השיחות תשנ"ב ח"ב עמ' 391 (כולל הערות שבמרכאות).

דריכת החתן ושירת הציבור / סדר לבישת הבגדים

מענה לתמיהות: דריכת החתן / שירת הציבור

בקשר לתמיהה (בגיליון תש"ז) על דברי כ"ק רבינו¹ בשלילת המנהג לדרוך על רגל הכלה, היות וזה "בלתי צנוע" – כיצד יתאימו הדברים עם הוראתו של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ בעניין זה. התשובה היא לכאורה מיניה וביה – שהרי הוראת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ היתה ש"אין צריך אחר להרגיש בזה", והרי עניין הצניעות כו' תלוי בעיקר בשימת לבם של המשתתפים, וכמובן שאי אפשר להקשות מדוע לא ניתנה אותה הוראה לאחרים, שגם הם יעשו באופן שלא ישימו לב.

* * *

אגב, בנוגע לתמיהות בגיליון הנ"ל בנוגע לשירת הציבור בחזרת הש"ץ, הרי מפורש בשולחן ערוך רבינו בכמה דוכתי² שמה שמעכב בדיעבד בנוגע לברכות ככלל, כולל גם י"ח ברכות דתפילת שמונה עשרה הוא פתיחתן (כשפותחת בברוך) וחתמתן, אבל נוסח הברכה אינו מעכב בדיעבד – רק שהנוסח צריך להיות מתאים לעניין הברכה.

ולכאורה הוא הדין בנוגע לשמיעה מהש"ץ, שמספיק לשמוע עיקר הנוסח והחתימה כו'³. ומכיוון שכן – הרי בנוגע לשים שלום, מכיוון שמסיימים "וטוב בעיניך לברך .. בשלומך", הרי זה מעיקר עניין הברכה, ובהא סגי בדיעבד, וכמו כן בנוגע ל"מודים אנחנו לך", ששומעים את החזן ממשיך אחר כך "וכל החיים יודוך סלה".

בנוגע ל"אתה בחרתנו" הרי עיקר הברכה היא "ותיתן לנו את יום... הזה... מקרא קודש", דהיינו קדושת היום. ועל דרך זה בשאר ברכות (וב"הוא אלוקינו" – מנהג החזנים בדרך כלל לסיים "הן גאלתי אתכם וגו'") שזהו עיקר העניין. וצריך עיון עד כמה שייך גדר זה בנוסח הקדושה). וצריך עיון בנוגע למגן אבות אם ה"מעין שבע" הוא עיקר הנוסח, או שתקנו הנוסח בדומה לשבע ברכות התפילה ואילו עיקר הנוסח הוא קדושת היום – כנוסח חתימת הברכה (המורה על עיקרה).

(1) שהובאה בכמה וכמה תשורות משמחות נישואין, וקשה לברר המקור הראשון.

(2) סי' סח סעיף א' (בנוגע לברכות ק"ש – ובנוגע לשמו"ע) סי' קיד ס"ח. וראה גם סי' נט סעיף א. סי' סד ס"ב (לענין ברכות ק"ש). קפ"ד (לענין ברכת המזון). ועוד.

(3) ועפ"ז לכאורה יש להקל טובא בברכות שצריך לצאת בהם י"ח בדוגמת קידוש, הבדלה וכיו"ב, שגם אם לא שמעו כל הנוסח, מ"מ, כיון ששמעו העיקר, היינו פתיחת הברכה וחתמתה וקדושת היום או "המבדיל בין קודש לחול" ותו לא, בהא סגי לצאת י"ח.

אמנם עדיין צריך עיון, דהא כל זה הוא בנוגע לברייתא, אבל לכתחילה ודאי שצריך לשמוע הכול⁴.
ויש לומר: מכיוון שחזרת הש"ץ שבימינו אינה כדי להוציא ידי-חובה [כפי שציניתם שם לעיל מיניה],
ועיקר הקפידא לשמוע הוא כדי שלא יהיו ברכות הש"ץ לבטלה כמבואר בסי' קכ"ד, הרי לזה די בשמיעת
עיקר הנוסח⁵.

* * *

ומכיוון דאיתנין להכי, שמעתי מהגה"ח ר' אשר לעמיל הכהן בנוגע לברכת כהנים, שהכהנים אומרים
'יהי רצון' לפני הברכה, וריבוננו של עולם' אחרי הברכה, וצריכים לסיים זאת יחד עם הש"ץ, כדי שה'אמן'
של הציבור יהי גם על תפילתם, ונמצא שמחסירים שמיעת סיום ברכת מודים ושם שלום מהש"ץ [ויותר
צריך-עיון כשהמניין מצומצם, דנמצא שאין תשעה מקשיבים לברכת הש"ץ].
עוד העיר בנוגע למה שאמר כ"ק אדמו"ר על ברכת ההלל, שבליובאוויטש נהגו החסידים "אריין האפ"ן"
ולומר בעצמם את הברכה (כשאומרים חצי הלל) לפני הש"ץ – שיש להיזהר לומר את הברכה אחרי שסיים
הש"ץ "המברך את עמו ישראל בשלום".

הרב יודא כהן, עורך 'שערי נישואין'

עוד בענין סדר לבישת הבגדים

לאחרונה דנו אודות סדר לבישת הבגדים ויסודו בדברי הרבי בשיחות קודש⁶, "שה'כן חמש למקרא' רואה
'מעשים שבכל יום' שמקדימים לבישת המכנסיים כדין בגדי כהונה" (הובא ב'התקשרות' גיליון קה). ועל זה
הערנו (בגיליון תרצ"ז, ש"פ מק"ץ) שעל-כל-פנים את הציצית יש להקדים קודם לבגד התחתון⁷.
אכן, לגבי שאר הבגדים ניתן ללבוש את המכנסיים תחילה, כמשמעות השיחה. והרב יוסף שמחה גינזבורג
(בגיליון תש"ג, ש"פ בא) העיר, שיתכן שכוונת הרבי היא אודות המנהג המקובל בימי רש"י (שעל דבריו נסבה
השיחה) שאז עדיין לא נתגלו דברי האריז"ל להקדים הבגדים העליונים משום מצוות ציצית, אך בימינו נהוג
להקדים הבגדים העליונים.

ודבריו אלו דחוקים, משום שלשון השיחה (ב'שיחות קודש') אינה בדיוק כפי שציטט, אלא (בתרגום חפשי⁸):
"מבין ארבעת הבגדים שלבשו הכהנים . . מובן שלכל לראש לבשו את המכנסיים, כמוכב בפשטות וכפי הנהוג
אף בזמן הזה⁹ בכל יום ויום, שקודם לובשים את המכנסיים ואחר-כך את הכתונת. ונוסף לזה – שאת הכתונת
לובשים מעל המכנסיים". הרי שמדובר לפי הנהוג אף בזמן הזה. ועוד שלבישת הכתונת אחר המכנסיים אינה
סותרת לדברי האריז"ל שהקדים להם את לבישת הציצית מעל החלוק.

ובגיליון תש"ו, ש"פ משפטים, העיר הרב שניאור זלמן פרקש בעניין זה שתי נקודות:

(4) דלכן ההוראה היא לומר בקול "מודים אנחנו לך" כמ"ש שם. וראה הערה הבאה.
(5) בנוגע ל"מודים אנחנו לך", יש להעיר מהנהוג בבית בריסק, שבראש השנה מקפידים לשמוע כל מילה מחזרת הש"ץ, מכיון
שהתקיעות צ"ל על סדר הברכות, ובלי חזרת הש"ץ לא תיקנו תקיעות, דהוי כלהוציא י"ח – ולכן מקפידים באמירת "מודים אנחנו
לך" שהקהל ממתין עד שהש"ץ גומר התיבות "מודים אנחנו לך", ואז מתחילים לומר מודים דרבנן, וכשמסיימים, אז ממשיך הש"ץ
שאתה הוא וגו'". אבל ג"ז צ"ע, שהרי עיקר תקנת חז"ל הוא לומר "מודים דרבנן" יחד עם הש"ץ. [וראה פסקי תשובות סי' קכו סק"א
ובהערות בקשר להאזנה לש"ץ במודים בכלל – **המערכת**].
(6) ש"פ פקודי-שקלים תשמ"א אות לט.
(7) עפ"י מנהג החסידים ועפ"י המובא בשם האריז"ל (בספר אור צדיקים ס"א), ומובן מדברי הטור ריש סימן ח', ראה הנסמן שם.
(8) תוקן מעט ע"פ 'הנחות התמימים' – **המערכת**.
(9) הדגשה זו היא של הרב הכותב – **המערכת**.

א) שיחה זו הוגהה והודפסה בלקוטי שיחות¹⁰, ושם בהערה 14 נידון דבר זה, שמה שהכוהנים הקדימו ללבוש את המכנסיים כן הוא להלכה¹¹, ושם מציין בעניין הנהוג בלבישת הבגדים ל'ס' מאסף לכל המחנות¹². ובוה יפה העיר, שאין להוציא דבר ברור מחלק שהושמט בשיחה מוגהת (היינו לעניין ההנהגה בימינו). אף שעדיין גם מחלק זה יש ללמוד כדלקמן.

ב) שכפי הנראה טעו ברואה, כי הרבי מדבר אודות כתונת ארוכה המכסה את המכנסיים, מה שאין כן בימינו החולצה היא קצרה יותר, ואף דוחקים אותה לתוך המכנסיים, ולכן יש להקדימה. ואמרת אפרוש שיחתי, כי אף אם רואה יש כאן, נראה אין כאן.

ובהקדים בקצרה, שכל עניין הקדימה בלבישת הבגדים אינו משום חשיבות הבגד אלא משום חשיבות החלק באדם שיש לכסותו ולכבדו תחילה, ולכך כתב אדה"ז (מהד"ב ב, ד) להקדים לבישת ימין על שמאל (לא רק מנעלים המובאים בש"ס) ולחלוץ את של שמאל תחילה, מפני "שזהו כבודו של ימין" (עפ"י רש"י שבת סא, א ד"ה חולץ), וכן ברחיצה ירחוץ יד ימין תחילה. וחשיבות צד ימין נלמדת ממה שהימין חשובה בכל התורה, עיי"ש. ואילו לגבי קדימה ואיחור בקומת האדם לא כתב מאומה לא ברחיצה ולא בלבישה, ורק שיש לרחוץ את הראש תחילה "מפני שהוא מלך על כל האיברים". נמצא שהקדימה באה מחמת חשיבות שהתורה נתנה, ובימינו מצינו זאת.

ולגבי חשיבות בקומת האדם, מצינו שהתורה הקדימה את החלק התחתון לעליון, שציוותה ללבוש את המכנסיים תחילה, ורק אחר כך את הכתונת. והשתא לא אכפת לן אי הכתונת ארוכה או קצרה, אם היא בתוך המכנסיים או מחוצה להם – שהרי לובש את המכנסיים בה בשעה שחלק גופו העליון נשאר מגולה, היינו דלא הקפידה תורה בחשיבות חלק העליון שבגוף, וציוותה לכסות קודם את החלק התחתון¹³.

ואם תאמר, מאחר והכתונת ארוכה אין ברירה אלא להקדים הבגד התחתון וכפי הרגילות, ולכן הקדימו הכוהנים את המכנסיים, כמוכן בשיחה – ראשית, קדימת לבישת המכנסיים היא גזירת הכתוב¹⁴, ולא (רק) מחמת הרגילות¹⁵.

זאת ועוד, שבבוקר כשלבשו הכהנים בגדי כהונה לעריכת ה'פייס' נפסק¹⁶ שפושט בגדי קודש ולובש בגדי חול, ורק עימם פושט את מכנסי הקודש. והלא כשם שפושט את מכנסי הקודש אחר שלבש בגדי חול, יכול לפשוט אותם עדיין כשלבש בבגדי קודש וללבוש מכנסי חול ואחר-כך לפשוט את שאר הבגדים, משמע שלא מצד הרגילות לפשוט הבגד העליון תחילה פשוט את הכתונת, שהרי גם כשיש עליו בגד עליון (חול) פושט ולובש המכנסיים, אלא התורה הקפידה ללבוש מכנסיים ראשונה ולפשטם לאחרונה. נמצא שחלק גופו העליון אין עליו חשיבות להיות מכוסה יותר מחלקו התחתון¹⁷. והרי אם היו לובשים את הכתונת תחילה – היה כל הגוף מכוסה,

10) כרך כו, שיחה ג' לפרשת פקודי.

11) רמב"ם הל' כלי המקדש פ"י ה"א.

12) סי' ב ס"ק ה.

13) לכאורה, הטעם נאמר בפסוק "לכסות בשר ערווה" (וראה בלקוטי שיחות ס"ו ס"ז, ו'בהתוועדות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1505), ולאחר-מכן אין מעלה לחלק התחתון על העליון – **המערכת**.

14) יומא כג, ב, וברמב"ם שם. ונלמד מהפסוק 'ומכנסי בד יהיו על בשרו'. (או 'ילבש על בשרו', ראה הגהות הרש"י יומא שם). וראה במנ"ח מצוה צ"ט אי הסדר מעכב, ונוטה לומר שאכן אף שכבר לבש, יפשוט וילבש שוב.

15) ומה שבשיחה כתב לפי שכן היא הרגילות, לכאורה צ"ל בפשטות שהוא לפי פשוטו של מקרא שלבשו קודם את המכנסיים מצד הרגילות, אך לא בא לומר שזהו הטעם באמת. וראה לדבר שבאותו סעיף בשיחה (אות ל"ט) מסתפק הרבי מה קדם, האם האבנט או הכתונת, ועכ"פ ברור שהכתונת לא היתה באחרונה. והנה ברמב"ם שם הביא להלכה שהמנעבת ילבש לאחרונה, ומה מקום לספק, אלא צ"ל שהשאלה אינה להלכה אלא לפי פשוטו של מקרא.

16) רמב"ם פ"ד מהלכות תמידין ומוספין הלכה ב', והוא מיומא כה, א כשיטת רב ששת, ופסקו כמה מהראשונים שכן היה הסדר בכל לבישה ופשטה, ראה הנסמן ב'תורה שלמה' ריש פרשת צו על הפסוק 'ומכנסי בד ילבש על בשרו'.

17) ראה שו"ת משנה שכיר סימן ב', ושו"ת קנה בושם סימן א' שלרש"י ועוד – היה פושט בגדי לגמרי, ועכ"ז היו מכנסיו לאחרונה. ולפ"ז דוחק להביא ראיה מהסדר 'פניו ידיו ורגליו' שהביא הריש"ג בגיליון תש"ג (וש"נ), לפי שבפועל אף שכך הסדר מ"מ אין בו 'דין

וצריך לומר שלבישת המכנסיים תחילה חשובה יותר מהצניעות.

וכל זה הוא מגזירת הכתוב ללבישת הכוהנים, ועדיין לא הייתי יודע אי ללמוד מדין זה ללבישת כל אדם¹⁸. ועל זה היה חשוב להביא את השיחה, שדין זה שהתורה ציוותה לכוהנים משתקף בחיי היום יום שלנו. ונמצא שבפועל יש מקום לנהוג ללבוש כבגדי הכהן קודם את המכנסיים, ואף שחולצתנו קצרה, מכל-מקום העיקר שאין דין כבוד בחלק העליון ללבוש תחילה, ואדרבה. ואף לפי מה שהעיר שבשיחה המוגהת משמיט הרבי את הנהוג והמצוי, מכל-מקום ציין לזה, משמע שיש מקום לקשרם, ועל-כל-פנים ציין בסתם לדיון בספר מאסף לכל המחנות שמביא מקום לכאן ולכאן¹⁹, משמע שאף שאת החלוק (גופיה) יש להקדים מצד הציצית, לעומתו שאר הבגדים אין בהם מקור ברור ואין דין חשיבות בזה לכסות את חלקו העליון של הגוף קודם, ואדרבה.

נמצא למסקנה שאת הטלית-קטן יש ללבוש ראשון, אבל הבגדים העליונים יותר אין ברור בהם דין קדימה ואיחור (והוא תלוי במנהגים). ומחד יש מקום להקדים המכנסיים כבגדי הכהן (כמנהג העולם שמובא באחרונים, וכן משמעות השיחה הבלתי מוגהת²⁰), וכהברייתא במסכת ד"א זוטא פ"ח. ולאידך יש מקום ללבוש תחילה את הבגד העליון (כמנהג החסידים שמובא באחרונים), כהברייתא דמסכת ד"א רבה פ"י, וכן"ל שלכאורה אין בזה דין של קדימה ואיחור דווקא.

הרב שלום דובער פרידלנד, ישיבת תומכי-תמימים, ברינוא, צרפת

קדימה, שהרי דין קדימה נובע מחשיבות, והתורה לא החשיבה זאת, חוץ מהראש. ולכן אף אין לדייק מלשון אדה"ז שם שהביא דין קדימת ימין לשמאל לפי הסדר: חלוק, מכנסיים, ואנפלאות, כי יתכן שבפועל כך הרגילות להקדים, אך אין בזה דין קדימה הנובע מחשיבות, וע"ד שיטת ה'שאגת אריה' (סימן כ"א, וסימן כ"ח) שדבר שאין קיומו חובה נחשב כדבר המצוי ואין בו דין **תדיר**.
 18 וכפי שאכן הביאו הפוסקים את שתי הברייתות במסכת דרך ארץ רבה וזוטא אי להקדים קודם את המכנסיים, ולא למדו זאת מבגדי כהונה (ראה שו"ת תורת יקותיאל (רוזנברגר) מהדו"ק סימן ח', והובא במאסף לכל המחנות סימן ב' סק"ה (שצויין בלקוטי שיחות שם) [אף שלעניין הלבשת נפטרים ר"ל לומדים בפועל מבגדי כהונה, **המערכת**] ונוטה לפסוק שעכ"פ את החלוק (גופיה) ילבוש ראשונה כדי ללבוש מיד את הציצית. ובשו"ת משנה שכיר שם).

19 חוץ מהציצית שכתב ללבוש ראשונה (ולא כפי שהביא בשו"ת קנה בושם שם שחזר בו מעניין זה).
 20 צ"ב מה משמעות יש בשיחה כשמדובר בבגד שאין בו את הטעם של לבישת המכנסיים (ע' לעיל הערה 8) - **המערכת**.

לזכות
 אנשי החסד הדגולים
 הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
 ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
 בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש